

Административ тыйгычланы таукел кетерирге

Ахыры. Апыл 1-чи беттеди.

Республиканы жеринде тюрлю-тюрлю проектени жашауда бардырган предпринимательге алгач бек уулу тыйгычча салган сылтаудан бирлерине контроль-назор органды пландан тышында тинтүүлөр бардырууларын дайым да депропа этип турууларын, кредит онгла хар предпринимательге да бирча болмаганын санадыла. Бизнесе ача бля себепсиз этип, ол санда кырал болушкуну маздарлары белгилейди.

Андан сора да, республикада предприниматели бля организациланы иш этип банкрот болура халгыз жетидиу, предпринимательни эркинликтери кыорууларкы бир кырал органы жоктугу, мекылманы, жер участканы аредндагы алууга, лицензия жарашдырууга тюрлю-тюрлю административ тыйгычча салыу ише улуу чырмауук этедеди. Инвестор-

ланы дагыда аманык ишлени бек жайылганы, ахчаны тас этере улуу кыоруу болганы да окшитип этедеди.

Болсада, Парламент Экономика политика, этик ишлек эмда предпринимательство жаны бля комитетни председатели Сафарби Маремукону айтканына кере уа, республикада инвестиция бля хал алай аман туюкду. Анга шагата ол байлай шартта келтиргеди. Кырал статистика жаны бля Федеральный службаны КЭМР-де территориялы органы болган шартлага кере, 2012 жылы 9 айында баш капиталга инвестициядан 16.9 миллиард сом салынганды. Ол а 2011 жылы 9 айында эсе 58.1 проценте асламды. Ол керюмю бля Кыбаргы-Малкбар 2012 жылда январь-сентябрь айында Север-Кавказ Федеральный округта кирген субъектлени араларында 4-чо жери алганды. Инвестицияны иги кесеге (70 процент) кахсы бля ирулуша салынгандыла.

Докладчы бизн республикада инвестиция бля байлалмы норматив право база токташканын, ол жаны бля законодательство-буз да Россияни башка регионлардан аман болмаганын, бир-бир керюмдөгө кере уа озган окуяна этенни чертенди. «Алай тынчайгыра алыкча эрттеди. Инвестицияны тап халга келтирген закондан чыгаруу, алаын заманга кере жангыра баруу иш андан ары бардырылгыкды. Инвестиция болум игилесе уа, экономиканы айнатынуу коюндериге да онг чыгарыкды», деп бошаганды ол кесипи сзюн.

Фозилген вопросу юсюнден кесерини оюмларын дагыда «КЭМР-ни айнатуу эм инвестиция бля жаны бля агентствосу» генеральный директору Чоай-Аманат, КЭМР-де Федеральный налог службаны башчысы орунбасары Сарбашлы Светлана, республиканы промышленность эм сатыу-алуу министри Роман Пономаренко, КЭМР-де

Банкланы бля страховщиклени ассоциациясы председатели, «Нальчик» банкни таматасы Эндрейланы Борис, «КЭМР-ни Промышленниклери бля предпринимательлери союзуну» толтуруучу директору Хасанби Машуков, «ОПОРА России» битеурсей организацины регион бляюмю башчысы Альберт Кильчук да айткандыла.

Ахырында тиийли министерстволуга бля ведомстволуга бир кыраум эсгертилеу этилгенди. Сзз ючюн, Правительство КЭМР-де узак болжалы инвестиция стратегия жарашдырууга, предприниматели бля организациланы финансла болумларын игиледируу, ала да реформала бардыруу жаны бля ишлени бирге тиийдирик иштендирилеу керекти деп, алай эсгертиргеди.

Балла УРУСМАНБЕТОВА, КЭМР-ни Парламентини пресс-службасы.

КЪАБАРГЫ-МАЛКЪАР АЗАТЛАНГАНЛЫ 70-ЖЫЛЛЫГЫНА

Бир жигитни да аты унутулук туююлду

1943 жылы 11-чи январында республикабыздын тюрлю уунулуудан аркин этилген эди. Бизни жерлерибиз да 37-чи эмда 9-чу армиялары аскерчилери кыраумунда азатлык ючюн кыяларын, жанларын аямай сермешгенди. Аланы араларында Бэзюланы Хусей, Александр Дмитриевич, Иван Кауфур, Федор Буглан, Иван Милюв, Валентина Коробова, Николай Рыжов, Александр Козуб, Юлия Панаюти, Владимир Меликянц эм кеп башкала болгандыла.

Республиканы гилтерчи аскерлерден кыоруулай, бюгонню мамыр жашауну келтириу ючюн, кеплени кыяларны туююлгеди. Аланы асламысыны атлары унутулмакта этилгенди.

Болсада алыкча бюгон да белгиле болмай турганла бардыла. «Урушдан сора немча жыл ооза да, ахыр солдаты аты белгиле этилгинчи, ол бошамайды», - деп айтады халкыда. Ол жаны бля арт жылда кеп иш бардырылды. Ол сайны ише шахарны ара библиотекасында ишлегенге таматарлары Людмила Машукова бля бирге улуу ююш кыошадыла.

Бу кюнде бергелген керюмчө эс бурмай кыорук туююлдо. Нек дегенде ол башка заманлардан эсе уллууу. Юз бөлүмө барды. «Надарт эм хорларга», «Ала аттарын өмюрюк этгенди», «Адам, Уруш. Литература».

Дагыда уруш жылга, шахарны кыоруулауга эм эркин этиуге, аны бюгонню коюно, «Нальчик - Аскер махталукуну шахары» деген ата кылай бля тиийли болганына жораланган тюрлю-тюрлю брошюра, суратла кеп санда кыйышдырылгандыла. Андан сора да, жер-жерли авторларыбызны - Куулийланы Кый-

«Нальчик уруш жылда» деген бөлүмө да уа шахарга эм белгиле киргендери; ил заманда этген кыоюшуклери эм ала мындан кылай кысталганларыны осперинде кеп суратла, документли материалла ханарлайдыла. Ара библиотекда уа керюм кыксыа заманын ичинде жарашдырылганы да белги-

Бөлүмю таматасы Эмма Шартанова.

Кажаровага артыкча улуу ыспас этерчеди. Аны ючюн деп ала кеп тюрлю литератураны окугандыла, архив документлени тинтгенди, суратла излегенди.

Керюмчө дагыда эс бурурча журн барды. Ол Эмма Шартанова жыйышдырган материалга кере кыралганды. Кеси да ара шахарыбызны кыоруулауга жораланганды. Журнал Нальчик аркин этилгени 67-жылгына эмда анга «Аскер махталукуну шахары» деген ат кылай бля берилгенине жораланганды. Журналда Нальчикни кыоруулауга тир кытышкан жерлерибизни суратлары, аланы осперинде кыксыа ханарла да бардыла.

Керюм айны ахырына дери барлыкты. Аны бля шагъарей болууга союнон солдатын отеканы абонемент бляюмюне келсини.

ХОПЛАНЫ Марзипт. Суратланы автор алганды.

Фатима Махова эм Олеся Кажарова. Нек дегенде бу дата жаны жылы солгу колпериене тишкен эди. Аны ючюн абонемент бляюмю таматасы Эмма Шартановага, специалист Фатима Маховага бля Олеся лерчады. Нек дегенде бу дата жаны жылы солгу колпериене тишкен эди. Аны ючюн абонемент бляюмю таматасы Эмма Шартановага, специалист Фатима Маховага бля Олеся

АСКЕР

«Липучкалада» солдат

Армияны тыловиклери бу кюнде солдатланы офицерлени эм кыоруулау министр Сергей Шойгуу замечаниялары эсе алып, жангыдан жарашдырылган аскер кийимлени кергозтгенди. Аланы комплектерине улуу тюрленуле кийилгенди, солдат аланы не заманда эм кылайында кирери эсе алынганды; полигонда чабып айланган заманда, окуу класда олтурганда эм башка кезиуеде кийиллик затла энчи жарашдырылгандыла.

Сзз ючюн, спецназын комплектине 63 зат киргенди, аланы битеулу багвалары 160-190 минг сомду. Терели жау аскерчилени комплектеринде затла аладан эсе азыла - 13 болдыла. Алай апары формаларда кыай арамандыла. Былгада уа сзз заманда кыраумчланы эм аланы ичурине салынган жылытуучу затланы осперинден айтылмайды. аскер гордероба юн сайын кийилген затла да кеп тюрлюле. Ала аскеринин жаланда темпе-

ратура тырленген заманда угуй, башка заманда да иги кыоруулайдыла. Аны бля бирге уа эшикде кийилген аскер костюмун багысы 45 минг сомдан кеп туююлду.

Солдатланы эм офицерлени аскер обмундированияларына

кеп жангы затла кыошугандыла. Баш кийимледен башлайык. Улуу берке эс бурулганды. Аланы кыулаклары энди улуула болушканды. Аланы эншиге ийген заманда сакзалы (тюп жахкыны) тюбюне, липучкаланы болушканы бля кыбасы бегитиледи. Беркю алынганда клананы эншиге кыайырганда, козырек болуп, адамны кезлери кюнден иги кыорууланалдыла. Берке жалган териден тигиледи. Алай алгынны беркелге ушайы, жангыла солдатны жахкыларын эм сактал тюплерин тырмайдыла, берк кеси саулайды жуламышканды, кыаралдын «көк бетиди.

Коз артында кийилуочу формада да тюрленуле этилгенди. Аны артка кыайрылуучу жагыасын, липучкаланы хайырланып өрге союп, боону жылытыра орнатырга болады.

Погонланы юсперинден айтканда уа, ала инбашлага кыайтырылгандыла, алайда кызы аскеринде солдатланы болганынан кергозттен белгиле болушканды. Жундузла, лычка ээ эти халыладан тигили орнатылгыкдыла.

Полистер эм филс материалдан тигилген курткала, ветровкада кыошугулган аскер бляюмде кыулук этенни кергозттен планка уа куртканы артка кыайрылган жагыасыны мюйюшюнде турды.

Полостер эм филс материалдан тигилген курткала, ветровкада кыошугулган аскер бляюмде кыулук этенни кергозттен планка уа куртканы артка кыайрылган жагыасыны мюйюшюнде турды.

Юрий Гаврилов, «Российская газета».

Энтта да жокъларга айтхандыла

Полицияны ведомстводан тышындагы охранасында ишлеген Жангы жылы байрам кунлеринде Сабий юйде болгандыла. Ары барыры алында уа ала анда турган балачыктыла артыкча бек не зат керек болганын соргандыла. Бу республикалы кырал учрежденины башчылары айтханды бля экос эмда ата-аналары кыарамай кыайынагы тюрлю-тюрлю товарла, ол санда лыпесос, памперс, татлы ашырыкча сатып алгандыла. Бек гичикуе уа улуу жылтырауук журжунукъланы кыуаныч уа эдиле. Аланы асламысы, абданалага кыара: «Неди бу? - деп сора эдиле.

Сабий юйге Анзор Балкизов, Асланбек Улмбашев, Степан Петров, Инна Жамборова баргандыла. Техника бляюмде ишлегенге уа суратка тюрюруу ишни кырагандыла. Арта ала бу учрежденины эм шеплени стендерине тагы улуккыдыла.

Кыонокыла андагыла жукълауучу, ойнаучу отуолуны болумларына кыарап чыкыгандыла. Балала ала келтирген татлы ашырыкчаны ашап ошогъынчи, бирлерине тургандыла. Республикалы сабий юйюне тахтасы Людмила Гусарова, полициячылагы улуу ыспас эте: «Ата-ана жылууну коюсегенине жокълаган-уллу сууанды. Журеклеринде халалык, сыймеклик болганла бизге терк-терк келе турса, бек сюерик эдик. Келгиз, сабийле бля бир кесек туругуз, ала бля шелешигин. Алай этсегиз, ким биледи, кесигизе бир насып табып кыорук да болурсуз», - дегенди.

Юриетичюле Марина Исакова, Лариса Кокоева и нянечка Чеченланы Заира асыры ыразы болгандан жылган окуяна этгенди. Кыонокыла кете туруу а сабийле бир ауздан алгача: «Сау болугуз!» - дегенди. Аны бля юйретичюлени окуяна сейрге кылдыргандыла.

Полициячыла бу юйге биринчи кере келмейди, алай кеп да бармай анда турганын дагыда жокъларга, сауугала да келтирген айтханды.

Елена СМОРОДА.

БАСМА

Темаланы эмда жанрланы кеп тюрлюлююгу

Январыны алында окуучула «Минги-Тау» журналы озган жылы ахыргы, алытчыны номерин алгандыла. Ол илму жаны бля ставыладан, ханарладан, документли тинтгенди, суратла да байды.

Издание, хар замандача, жазуучуланы юбилейлерин да белгилегенди. Бу жол ала Зайилханланы Жанакъайт бля Шауаланы Хасандыла. Аланы жашуу, чыгармачылык жолларына жораланган материалда экисини да малкър ли литературда болдурган жетимшилер туу ачыкыланды. Хасанын «Мария ханум» деген жангы повести да басмаланганды.

«Минги - Тау» кыошу, кыарындаш литературалагы дайымы эс бургандай, окуучуну ала бля танышдырганлай турды. Алтынчы номерде биз кыумук назмуучула бля шагъарейленебиз.

«Сакна» деген да журналны эрттегили бурбаксыды. Бу жол анда Саракуланы Асиятны «Кыайсын бля театр» деген статьясында Куулий ууну жашауунда ол кылайлы улуу жерин алганы айтылды.

Теппеланы Алим кесипи ызын кыруу литературда кыюшуганды. Ол аламатык сззюк да жарашдырырга жеттигенди. Журнал окуучуну аны бля шагъарей этеди.

Жаш жазуучуланы асламысы биринчи кере «Минги-Тау» беттеринде окуйбуз. Эзданланы Хызырны бля Геклианы Зейтуну назмулары философия терениктери, жашууну кесерини ангыларга итингендери бля бурдыла эзинги кесерине. Рахайланы Диана, жашлыгына кыарамай, кесипи атын айтдыра келген кызыларкыбызданды. Бу номерде аны жангы назмулары да чыкыгандыла.

Дагыда Глашланы Аланны чам ханарлары бля шагъарейленеге, халкы дэрманланы, бурунгу иберий харфлыклары юсперинден, башка материалланы да окургуга аман барды журналны ахыргы номеринде.

Бизни корр.

Бокс

Элбрусчула - призёрланы санынга

Ставрополь крайда Суворовская станицада боксдан халкыла аралы турнир бардырылганды. Анга Север Кавказдан, Кавказстандан, Азербайджандан, Армениядан, Россияни улуу шахарларындын 293 абадан эм жаш спортсмен кытышкандыла.

Аланы араларында Призёрланы «Элбрус» сабий жаш тейо спорт шолуону окуучулары да болгандыла эм эришюну эсеплерине кере аланы асламысы призёрланы санына киргенди. Алай бля кесерини жыл сан эм ауурук категорияларында Мырзабекланы Магомат, Рахайланы Аслан бля Али, Джампалану Расул болгандыла. Теммоланы Алап экинчи болганды.

Дагыда экинчи жерге Элбрус элдин Малкърланы Альберт тиийли болганды. Ол тренер Гюлюйлины Маликде жаруу этеди.

Жаш боксчула бля аланы тренерлери турнирге барыра болушук этени ючюн Элбрус элди жер-жерли администрациясыны башчысы Курданланы Узейирге ырызлыкъларын билдиреди.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Буюмчулук

Эки килограмм наркотик сыйыргандыла

Россияни Наркоконтролюну Федеральний службасыны КЭМР-де Управлениыны лицензия-эркилик беруу эм контролук этуу бляюмю «Сауутну юсюнден» 1996 жылда 13-чо декабрьден Федеральный законга тиийишле бектеуу бляюмю башчысы болган Жангыдан регистрация этере керекти докментле алып келсини.

Ол болжалы ичинде сауутларын жангыдан регистрация этмеген граждана Россия Федерацияны Административ прарегистрация этере аны ичинде бек кыоно наркотикле келтирген каналдан энтта да бирлерин жахландыла. Елюм келтирген уулу затны 30 минг дозасы, башка сзз бля айтханда уа, 2 килограмм сыйыргандыла. Бу бек кыоно афганны героинни

уа эндиге дери да сод этилген адам Москвадан автобус бля алып келгени, байрам кюнде республикада жангыра деп.

Наркоконтролени адамлары курьерни тутардан алгач аны кылдыра этер ючюн, улуу иш тындырылгандыла. Сзз ючюн, ол бизни республикага наркотикле келтирип турганын шарт токтадыргандыла. Алай бля наркоруулер тутулганды, анга уголовныи

иш ачылып, тинтиу ише андан ара бардырылдыла.

Россияни Наркоконтролюну Федеральний службасыны КЭМР-де Управлениыны кеме-кюнд да тохтаусу ишлеген ышануулук телефонлары былгада: 8-800-100-70-77, 492-105.

Россияни ФСИН-ини КЭМР-де Управлениыны пресс-службасы.